



WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Błaszczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Kazimierz Klugiewicz

SSN Michał Laskowski

Protokolant Monika Zawadzka

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Józefa Gemry
w sprawie **E. M.**

skazanego z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 7 listopada 2024 r.,

kasacji wniesionych

przez obrońcę i prokuratora na korzyść

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z dnia 15 stycznia 2024 r., sygn. akt VIII AKa 242/23

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego X.

z dnia 28 lutego 2023 r., sygn. akt [...] K [...],

**uchyla zaskarżony wyrok oraz utrzymany nim w mocy wyrok
Sądu Okręgowego w X. z dnia 28 lutego 2023 r. sygn. akt [...] K [...]
i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi
Okręgowemu w X..**

[J.J.]

Kazimierz Klugiewicz Jacek Błaszczyk Michał Laskowski

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 lutego 2023 roku, sygn. akt [...] K [...], Sąd Okręgowy w X. uznał E. M. za winnego popełnienia czynu z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. w zb. z art. 156 § 1 pkt 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i wymierzył mu karę 10 lat pozbawienia wolności.

Wyrokiem z dnia z dnia 15 stycznia 2024 roku, sygn. akt VIII AKa 242/23, Sąd Apelacyjny w Warszawie na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasacje od tego wyroku wnieśli Prokurator Regionalny w X. i obrońca skazanego.

Prokurator zaskarżył wyrok w całości na korzyść skazanego E. M. zarzucając rażące, mające wpływ na treść orzeczenia, naruszenie przepisu postępowania, tj. art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. poprzez jego niezastosowanie i bezzasadne utrzymanie w mocy wyroku Sądu I instancji – w sytuacji, gdy w jego wydaniu brała udział osoba nieuprawniona, a mianowicie R. K., którego proces nominacyjny na urząd sędziego Sądu Okręgowego w W. został przeprowadzony z rażącym naruszeniem przepisów ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku - Prawo o ustroju sądów wojskowych, podważającym w konsekwencji jego niezawisłość i bezstronność w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art.47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Prokurator wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 15 stycznia 2024 roku, sygn. akt VIII AKa 242/23, oraz wyroku Sądu Okręgowego w X. z dnia 28 lutego 2023 roku, sygn. akt [...] K [...] i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w X. do ponownego rozpoznania.

W wywiedzionej kasacji obrońca E. M. zaskarżył orzeczenie Sądu Apelacyjnego w całości, zarzucając zaskarżonemu wyrokowi rażące naruszenie prawa procesowego mające istotny wpływ na treść wyroku, tj.:

1. art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 35 § 4 ustawy o ustroju sądów wojskowych oraz art. 179 Konstytucji RP, poprzez utrzymanie zaskarżonego wyroku w mocy - mimo, że w wydaniu tego orzeczenia brała udział osoba nieuprawniona do orzekania, co stanowiło bezwzględną przyczynę odwoławczą, którą Sąd II instancji winien był rozpoznać niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na treść orzeczenia,

2. art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. poprzez utrzymanie zaskarżonego wyroku w mocy - mimo, iż Sąd rozpoznający sprawę w I instancji był nienależycie obsadzony w osobie powołanej do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 roku o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, co stanowiło bezwzględną przyczynę odwoławczą, którą Sąd II instancji winien był rozpoznać niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na treść orzeczenia,

3. art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. poprzez wydanie wyroku Sądu II instancji w składzie nienależycie obsadzonym w osobie delegowanej do tego składu przez Ministra Sprawiedliwości oraz osobach powołanych do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 roku o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, co stanowiło bezwzględną przyczynę odwoławczą.

Podnosząc powyższe zarzuty, autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w X. do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na kasację obrońcy Prokurator Prokuratury Regionalnej w X. wniósł o jej uwzględnienie w części odnoszącej się obraży art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Obie wniesione kasacje są zasadne w zakresie ziszczenia się bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w przepisie art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k.

Wobec zaistnienia wskazanej podstawy procesowej odniesienie się do kwestii zarzutu obrońcy z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. jest bezprzedmiotowe.

Na wstępie należy wskazać chronologię zdarzeń, relewantnych z punktu widzenia wydanego rozstrzygnięcia kasatoryjnego, które nie były w toku postępowania kwestionowane przez strony.

R. K. został powołany do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Wojskowego Sądu Okręgowego w X. postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 października 2007 roku, a w marcu 2018 roku został powołany przez Ministra Sprawiedliwości do pełnienia funkcji Prezesa Wojskowego Sądu Okręgowego w X.. Następnie, w okresie od dnia 19 grudnia 2016 roku do września 2022 roku był delegowany do orzekania w Sądzie Okręgowym .w W. w wymiarze dwóch sesji w miesiącu. Orzeczeniem Rejonowej Wojskowej Komisji Lekarskiej w X. z dnia 12 października 2021 roku Nr [...] R. K. został uznany za trwale niezdolnego do zawodowej służby wojskowej. Rozkazem z dnia 3 listopada 2021 roku Nr [...] wydanym przez Wiceprezesa Wojskowego Sądu Okręgowego R. K. został uznany za trwale niezdolnego do służby wojskowej w związku z ww. orzeczeniem o niezdolności do pełnienia służby wojskowej, ze stwierdzeniem zdolności do pracy. W dniu 4 listopada 2021 roku R. K. poinformował Prezesa Sądu Okręgowego w X. o konieczności powstrzymania się od orzekania w ramach delegacji w tym Sądzie. Pismem z dnia 15 listopada 2021 roku sędzia R. K., na podstawie art. 35 § 4 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku — Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 2018 roku poz. 1921 – dalej u.s.w.), zwrócił się do Krajowej Rady Sądownictwa (ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 roku o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw – Dz. U. z 2018 r. poz. 3 – dalej KRS) z wnioskiem o powołanie na urząd sędziego Sądu Okręgowego w X.. W uzasadnieniu wniosku ww. podniósł, że pomimo uznania za trwale niezdolnego do zawodowej służby wojskowej, stan jego zdrowia pozwala na pełnienie urzędu w sądzie powszechnym i chciałby kontynuować pracę orzeczniczą w Sądzie

Okręgowym w X., którą wykonuje w tym Sądzie od pięciu lat w ramach udzielonej mu delegacji.

Na posiedzeniu w dniu 19 stycznia 2022 roku zespół wyznaczonych członków Krajowej Rady Sądownictwa przeprowadził naradę i postanowił jednogłośnie rekomendować KRS uwzględnienie wniosku R. K. - sędziego Wojskowego Sądu Okręgowego w W. o powołanie na urząd sędziego sądu okręgowego w Sądzie Okręgowym w W.. W uzasadnieniu ww. stanowiska wskazano, że za poparciem wniosku przemawia spełnienie wymagań ustawowych określonych w art. 35 § 3-5 i art. 32a § 3 u.s.w.

W trakcie posiedzenia KRS w dniu 20 stycznia 2022 roku zapadła uchwała NR [...] - za przedstawieniem Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o powołanie R. K. do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu okręgowego w Sądzie Okręgowym w X..

W dniu 25 stycznia 2022 roku R. K. przekazał Ministrowi Sprawiedliwości swoje pisemne oświadczenie o zrzeczeniu się urzędu sędziego Wojskowego Sądu Okręgowego.

Pismem z dnia 1 lutego 2022 roku Minister Sprawiedliwości zawiadomił Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Przewodniczącego Krajowej Rady Sądownictwa, Ministra Obrony Narodowej oraz Wojskowy Sąd Okręgowy w X. o zrzeczeniu się przez R. K. urzędu sędziego, oraz o mającym nastąpić w dniu 27 lutego 2022 roku wygaśnięciu jego stosunku służbowego na stanowisku sędziego Wojskowego Sądu Okręgowego. Minister Sprawiedliwości uznał zrzeczenie się urzędu za skuteczne z dniem 27 lutego 2022 roku.

Decyzją z dnia 9 lutego 2022 roku Nr [...] Minister Obrony Narodowej zwolnił R. K. ze służby wojskowej i przeniósł go do rezerwy wskutek rozwiązania stosunku służbowego z mocy prawa, w związku ze zrzeczeniem się urzędu sędziowskiego.

R. K. w dniu 15 lutego 2022 roku skierował do Prezesa Sądu Okręgowego pismo, w którym potwierdził fakt, że z dniem 27 lutego 2022 r. zrzeka się urzędu i

zaniecha starań o uzyskanie stanowiska w tym Sądzie. Pismo to nie miało jednak żadnego znaczenia dla dalszego toku postępowania nominacyjnego.

W związku ze zwolnieniem z zawodowej służby wojskowej, decyzją Ministra Obrony Narodowej z dnia 22 lutego 2022 roku Nr [...], R. K. przyznano odprawę równoważną 540% uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami, w tym dodatkami wyrównującymi za służbę sędziowską.

W dniu 11 kwietnia 2022 roku do Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej została przesłana przez KRS dokumentacja postępowania nominacyjnego, w tym uchwała, dotycząca powołania R. K. do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu okręgowego w Sądzie Okręgowym w X., zawierająca także kserokopię pisma Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 lutego 2022 roku zawiadamiającego o zrzeczeniu się przez R. K. urzędu sędziego.

Decyzją z dnia 12 kwietnia 2022 roku Minister Sprawiedliwości przyznał R. K. dodatek wyrównawczy dla żołnierzy zawodowych pełniących służbę wojskową na czas pełnienia funkcji Prezesa Wojskowego Sądu Okręgowego w X. od dnia 1 stycznia do 27 lutego 2022 roku.

W dniu 8 czerwca 2022 roku. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej podpisał postanowienie o powołaniu R. K. do pełnienia urzędu sędziego Sądu Okręgowego . w X..

W dniu 29 września 2022 roku R. K. został powołany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na stanowisko sędziego sądu powszechnego.

W dniu 7 października 2022 roku R. K. został przydzielony do orzekania w V Wydziale Karnym Sądu Okręgowego w X..

W orzecznictwie ugruntowane jest stanowisko, że powołanie sędziego jest aktem prawa ustrojowego polegającym na kształtowaniu substratu osobowego władzy sądowniczej. Powołanie sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa jest aktem kreacyjnym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej regulowanym bezpośrednio normami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (art. 179). *Ratio legis* powołania do służby sędziowskiej

sprowadza się zatem do nadania bezwarunkowego prawa wykonywania wymiaru sprawiedliwości. Z przepisem tym koresponduje także art. 180 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, z którego wynika konieczność zagwarantowania sędziom, że po powołaniu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na stanowisko sędziego będą bez przeszkód wykonywać funkcje orzecznicze w danym sądzie i w danym czasie (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 stycznia 2009 r., K 45/07).

Przepis art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. stanowi, że niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na treść orzeczenia uchyla się zaskarżone orzeczenie, jeżeli w wydaniu orzeczenia brała udział m. in. osoba nieuprawniona. Zgodnie z treścią postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2021 roku, II KK 306/21, nie wystarczy nazwanie określonej sytuacji procesowej okolicznością wymienioną w art. 439 k.p.k., ale musi ona należeć do tej kategorii uchybień w świetle utrwalonej wykładni i praktyki orzeczniczej. Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że udział w wydaniu orzeczenia osoby nieuprawnionej, w rozumieniu powyższego przepisu prawa, dotyczy jedynie sytuacji, w której osoba należąca do składu orzekającego w ogóle nie posiada uprawnień sędziowskich.

Należycie obsadzony skład sądu orzekającego w danej sprawie należy rozpatrywać w kontekście prawa strony do rozpoznania sprawy przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd (art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej).

Zgodnie z Artykułem 47 akapit 2 zdanie 1 Karty Praw Podstawowych, każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy. Z kolei z treści art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności wynika, że każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym albo o zasadności każdego oskarżenia w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej.

W wyroku z dnia 1 grudnia 2020 roku w sprawie Guómundur Andri Astraósson przeciwko Islandii (wniosek nr 26374/18) Europejski Trybunał Praw Człowieka stwierdził w kontekście naruszenia art. 6 ww. Konwencji - m. in., że:

1. naruszenie przepisów krajowych odnośnie reguł powoływania sędziów może być uznane za naruszenie tego przepisu;
2. nieodłączną cechą samego pojęcia „sądu” jest to, że składa się on z sędziów wybranych na podstawie zasług - to znaczy sędziów, którzy spełniają wymogi kompetencji formalnych i moralnych, aby wykonywać wymagane od nich funkcje sędownicze w państwie prawa (§ 219);
3. zakres stosowania wymogu „sądu ustanowionego ustawą” nie może ograniczać się do przypadków, w których organ sądowy nie miał w ogóle kompetencji do działania jako sąd (§ 223);
4. naruszenie prawa w procesie powoływania sędziego może nadać nieprawidłowy charakter jego udziałowi w późniejszym sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości (§ 226);
5. zinterpretował wymóg „sądu ustanowionego ustawą” jako wymóg „sądu ustanowionego zgodnie z ustawą” (§ 229);
6. naruszenia, które pomijają najbardziej podstawowe zasady procedury powoływania takie jak na przykład powołania osoby na stanowisko sędziego, która nie spełniała odpowiednich kryteriów kwalifikacyjnych lub naruszenia mogące w inny sposób podważyć cel i skutek wymogu „ustanowienia ustawą”, zgodnie z wykładnią Trybunału, należy uznać za naruszenie tego wymogu (§ 246).

Na tle m. in. powyższych uwag Europejski Trybunał Praw Człowieka sformułował trzypunktowy test, w oparciu, o który należy dokonywać oceny wagi uchybień mających miejsce przy powołaniu sędziego - zbadać należy, czy:

1. w procesie powoływania sędziego doszło do naruszenia prawa krajowego,
2. naruszenie to miało dostatecznie poważny charakter,

3. zostało ono ustalone i naprawione na szczeblu sądów krajowych.

W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2022 roku, I KZP 13/21, stwierdzono, że powyżej wskazane kryteria powinny podlegać kumulatywnej ocenie. Pierwszym kryterium jest ustalenie, czy miało miejsce oczywiste naruszenie prawa krajowego, które musi być obiektywnie i rzeczywiście możliwe do zidentyfikowania. Drugie kryterium sprowadza się do oceny, czy pomimo przedmiotowego naruszenia prawa zapewniona jest jednak zdolność sądownictwa do wykonywania swoich funkcji w sposób wolny od niewłaściwych nacisków, tym samym chroniąc zasady rządów prawa i podziału władzy. Natomiast wedle trzeciego kryterium istotną rolę w ustaleniu, czy naruszenie krajowych reguł dotyczących powoływania sędziów stanowiło naruszenie prawa do "sądu ustanowionego ustawą" odgrywa przeprowadzona przez sądy krajowe kontrola dotycząca konsekwencji prawnych wskazanego naruszenia prawa krajowego z punktu widzenia praw gwarantowanych w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Ocena przez sądy krajowe skutków prawnych takiego naruszenia musi być dokonana z uwzględnieniem standardu wypracowanego w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

W przedmiotowej sprawie problem prawidłowego (należnie obsadzonego) składu sądu powstał na tle zrzeczenia się przez R. K. urzędu sędziego Wojskowego Sądu Okręgowego w X..

Stosownie do brzmienia art. 35 § 4 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku - Prawo o ustroju sądów wojskowych, w przypadku uznania sędziego orzeczeniem wojskowej komisji lekarskiej za trwale niezdolnego do zawodowej służby wojskowej Krajowa Rada Sądownictwa, z inicjatywy zainteresowanego, przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej - bez zasięgania opinii właściwego zgromadzenia sędziów - wnioszek o powołanie sędziego sądu wojskowego na urząd sędziego sądu powszechnego (tzw. uproszczony proces nominacyjny).

Z kolei przepis art. 32 § 1 u.s.w. stanowi, że stosunek służbowy sędziego rozwiązuje się z mocy prawa, jeżeli sędzia zrzekł się urzędu lub został przeniesiony w stan spoczynku z powodu uznania orzeczeniem wojskowej komisji lekarskiej za trwale niezdolnego do zawodowej służby wojskowej. Zrzeczenie się urzędu jest skuteczne po upływie trzech miesięcy od dnia złożenia na ręce Ministra

Sprawiedliwości oświadczenia, chyba, że na wniosek sędziego Minister Sprawiedliwości określi inny termin.

Przyjmuje się, że zrzeczenie się przez sędziego z urzędu jest jednostronnym oświadczeniem woli składanym Ministrowi Sprawiedliwości, wywołującym skutek w postaci rozwiązania z mocy prawa stosunku służbowego sędziego po upływie ww. terminów. Zrzeczenie się urzędu sędziego prowadzi bezpośrednio do wyzbycia się władzy sądowniczej, a pośrednio do rozwiązania „stosunku służbowego”, swoistego stosunku łączącego sędziego z państwem i pracodawcą, w którym mieszczą się zarówno elementy stosunku pracy, jak i elementy o charakterze publicznoprawnym. Nie można traktować zrzeczenia się urzędu sędziego wyłącznie, lub przede wszystkim, w kategoriach prawa pracy jako czynności prowadzącej do rozwiązania stosunku pracy, stanowiącego element stosunku służbowego. Skutkiem zrzeczenia się urzędu jest rozwiązanie z mocy prawa stosunku służbowego, ale jest to skutek wtórny wobec ustania mocy wcześniejszego powołania na urząd sędziego. Najważniejszym i podstawowym skutkiem zrzeczenia się urzędu przez sędziego jest zatem ustanie sprawowania przez niego władzy sądowniczej, a skutkiem wtórnym, będącym oczywistą i naturalną konsekwencją tego zrzeczenia, jest ustanie z mocy prawa stosunku służbowego, którego elementem jest stosunek pracy. Oświadczenie o zrzeczeniu się urzędu sędziego jest aktem woli o niezwykle poważnej randze, sędzia składa je w istocie państwu, ponieważ aktem tym wyzbywa się władzy sądowniczej, prawa do wydawania wyroków w imieniu państwa (w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej). Bez potencjalnej choćby możliwości sprawowania władzy sądowniczej nie można pełnić „urzędu sędziego” (por. m. in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2003 roku, III PZP 15/03).

Przepisy wskazanej ustawy Prawo o ustroju sądów wojskowych w omawianym zakresie zostały ukształtowane w ten sposób, że osoba kandydująca na stanowisko w sądzie powszechnym musi legitymować się statusem sędziego sądu wojskowego, tak w dacie składania wniosku przez zainteresowanego, jak i w dacie podejmowania przez Krajową Radę Sądownictwa uchwały o przedstawieniu wniosku o jej powołanie Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, a także, iż status ten

powinien jej przysługiwać również w dacie powołania na stanowisko sędziego w sądzie powszechnym przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

R. K. był sędzią Wojskowego Sądu Okręgowego w X. zarówno w dacie złożenia wniosku o powołanie na urząd sędziego Sądu Okręgowego w X. (dnia 15 listopada 2021 roku), jak też w dacie podejmowania przez KRS uchwały o przedstawieniu Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o jego powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Okręgowego w X. (uchwała z dnia 20 stycznia 2022 roku). Jednakże, co jest zasadnicze, wobec zrzeczenia się przez R. K., w trybie przewidzianym w art. 32 § 1 u.s.w., urzędu sędziego i rozwiązania z dniem 27 lutego 2022 roku jego stosunku służbowego na stanowisku sędziego sądu wojskowego, ani w dacie wydania przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej postanowienia o jego powołaniu na stanowisko sędziego sądu powszechnego (w dniu 8 czerwca 2022 roku), ani w dacie wręczenia aktu powołania (w dniu 29 września 2022 roku), nie był już sędzią Wojskowego Sądu Okręgowego w W. (podkreślenie – SN).

Zrzeczenie się przez R. K. urzędu sędziego w dniu 25 stycznia 2022 roku, skutecznego z dniem 27 lutego 2022 roku, wykluczało branie udziału w dalszej procedurze nominacyjnej, włącznie z odebraniem prezydenckiego aktu powołania.

Z powyższego wynika, że w dacie przedstawienia wniosku Prezydentowi RP przez KRS (w dniu 11 kwietnia 2022 roku) R. K. nie był sędzią wobec zrzeczenia się urzędu - zatem, przedstawienie wniosku przez KRS, o którym mowa w art. 35 § 4 u.s.w. naruszało ten przepis i doprowadziło do sytuacji, gdy urząd sędziego sądu okręgowego (sądu powszechnego) objęła osoba, która nie była sędzią w rozumieniu przepisów prawa.

W procesie nominacyjnym R. K. - niesprawującego od dnia 28 lutego 2022 r. urzędu sędziego - na urząd sędziego Sądu Okręgowego w W. doszło do ewidentnego i rażącego naruszenia przepisów wskazanej ustawy ustrojowej sądów wojskowych, a to w konsekwencji prowadzi do uznania, iż Sąd orzekający w sprawie Sądu Okręgowego w W. (sygn. akt [...] K [...]) nie był „sądem ustanowionym ustawą”, sądem właściwie ukształtowanym (w rozumieniu m. in. art. 45 ust. 1 Konstytucji RP

oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności), gdyż brała w nim udział osoba nieuprawniona w rozumieniu przepisu art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k.

Rażące naruszenie wskazanego przepisu prawa miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku Sądu II instancji, albowiem prawidłowe jego zastosowanie musiało prowadzić do uchylenia wyroku Sądu I instancji i przekazania przedmiotowej sprawy do ponownego rozpoznania we właściwie obsadzonym składzie, co jednak nie nastąpiło.

Wobec powyższego, wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie oraz wyroku Sądu Okręgowego w X. z dnia 28 lutego 2023 roku, sygn. akt [...] K [...], i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w X. do ponownego rozpoznania jest w pełni uzasadniony.

Na koniec wskazać trzeba, że Sąd Najwyższy w niniejszym składzie nie podziela treści uchwały Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 2024 r., I KZP 9/23, podjętej w odpowiedzi na pytanie prawne Sądu Apelacyjnego w Warszawie, a dotyczącej tożsamej sytuacji związanej ze zrzeczeniem się R. K. urzędu sędziego i prawnych tego konsekwencji w innej z rozpoznawanych spraw. W tezie uchwały stwierdzono, że w postępowaniu karnym nie jest dopuszczalne badanie ważności lub skuteczności aktu ustrojowego, powołania sędziego przez Prezydenta RP podjętego w ramach realizacji wyłącznej prerogatywy głowy państwa (art. 179 Konstytucji RP). Sędzia, jak przyjęto, wobec którego stwierdzono nieprawidłowości w toku procedury nominacyjnej, nie jest osobą nieuprawnioną do orzekania w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. W uzasadnieniu przyjęto m. in. (s. 26), że literalne brzmienie art. 63 § 2 i 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 334 – dalej u.s.p.) wymaga jedynie, aby sędzia wojskowego sądu okręgowego w momencie powołania go na stanowisko sędziego sądu okręgowego, wykonywał to stanowisko w okresie 3 lat przed powołaniem, a R. K. ten warunek spełnił.

Zdaniem Sądu Najwyższego, w składzie orzekającym w niniejszej sprawie, jest wręcz przeciwnie, co dowodzi przedstawiona powyżej sekwencja zdarzeń

(pozostawanie R. K. - wobec jego w pełni świadomej, wyłącznej i dobrowolnej decyzji woli – poza stanem sędziowskim przez kilka miesięcy, do czasu otrzymania nominacji na wskazany urząd sędziego, i we wskazanym trybie, po odebraniu przed nominacją stosownych gratyfikacji majątkowych). Nie może ulegać wątpliwości, że w zaistniałym układzie, przedstawionym powyżej, R. K. nie był osobą pełniącą urząd sędziego (w tym wypadku sędziego sądu wojkowego – art. 63 § 2 pkt 3 u.s.p.) w wymaganym - całym - okresie 3 lat przed powołaniem (art. 63 § 3 u.s.p.). Wykładnia systemowa, funkcjonalna i logiczna ostatniego z przepisów, wobec użycia w nim sformułowania „przed powołaniem” winna prowadzi do wniosku, że okres ten („pełne” 3 lata) musi poprzedzać - nieprzerwanie - proces uzyskania nominacji. Porównanie treści normatywnej przepisów art. 63 § 2 u.s.p. (wskazanych tam wymogów temporalnych - okresów) oraz art. 63 § 3 u.s.p. przemawia za zdecydowaniem za taką właśnie interpretacją prawną. Z treści art. 63 § 3 u.s.p. wynika jednoznacznie, że to jedynie osoby zajmujące stanowisko m. in. sędziego wojkowego sądu okręgowego w okresie 3 lat przed powołaniem na urząd sędziego sądu okręgowego spełniają kryteria ustawowe dla uzyskania nominacji na wskazanym szczeblu sądownictwa powszechnego.

Natomiast odnośnie charakteru prawnego tzw. prerogatyw Prezydenta RP zawartych w ustawie zasadniczej pozostaje odwołać się do jednego z opracowań, z przedstawioną tam analizą prawną i wsparciem jej dorobkiem doktryny oraz orzecznictwa (Zbigniew Kmiecik, Prezydent RP jako organ administrujący a pojęcie jego prerogatyw, Państwo i Prawo 2023/7/3-22). Autor opracowania jednoznacznie wskazuje, w ślad w szczególności za stanowiskiem Ewy Łętowskiej, że podniesienie rangi „prerogatywy” jako aktu niekontrolowanego, niezwiązanego ograniczeniami ustaw i sanującego braki postępowania poprzedzającego ostateczny podpis prezydenta jest konstytucyjnie zabiegiem dowolnym i świadczy nie tylko o zakłóceniu mechanizmu podziału władz z art. 10 Konstytucji RP, ale i o zwolnieniu z obowiązków z jej art. 7 i 126 ust. 3 oraz aktów spod tych rygorów nie wyłączonych. Suwerenistyczna koncepcja prerogatywy prezydenckiej jest konstytucyjnie nie do przyjęcia, a historycznie anachroniczna, gdyż koliduje w wielu aspektach ze współczesną koncepcją ochrony praw jednostki, opartą o zakaz arbitralności, prawo do przejrzystej, rzetelnej procedury i prawo do sądu niezależnego, niezawisłego i

właściwie ukształtowanego, urzeczywistniającego tym samym zasady demokratycznego państwa prawa.

Można ponadto dodać, że w procesie nominacyjnym sędziego nie powinno się abstrahować od oczywistych i znanych danemu organowi faktów, a z którymi wiążą się określone poważne skutki prawne. W przeciwnym bowiem wypadku, w stosownych procedurach prawnych, musi dojść do oceny zapadłych decyzji, gdyż przede wszystkim Sąd Najwyższy - jako sąd kasacyjny - jest zobowiązany do wykonania nałożonych obowiązków ustawowych oraz konstytucyjnych. Finalnie to ma wpływ – również oczywisty – na wydanie określonego, trafnego rozstrzygnięcia w rozpoznawanej sprawie.

Rzeczą zupełnie podstawową jest w każdym postępowaniu sądowym, prowadzonym na mocy przepisów stosownych ustaw, ustalenie tego, czy orzekający sędzia (sędziowie) ma prawidłowy status prawny i jest osobą uprawnioną, zgodnie z postanowieniami Konstytucji RP, do orzekania w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

Z tych względów orzeczono, jak w wyroku.

Kazimierz Klugiewicz Jacek Błaszczyk Michał Laskowski

r.g.